

Providing a Model of the Behavior of Buyers and Sellers in Country Currency With a Structural-Interpretive Approach

Marziyeh AbdiGolbaghi^{*}, Mostafa Hashemi

Tilehnouei^{}, Farshad Faezi Razi^{***}**

Research Paper

Abstract

Currently, Iran is facing a devaluation of the currency, and irrational behaviors regarding the purchase of currency have created many problems for the country. The present study was conducted to investigate the behavior of buyers and sellers of foreign exchange with an interpretive structural approach. The statistical population of this study consists of 12 senior managers who have lived experience in economic and foreign exchange sector. In the qualitative part of this study, in-depth semi-structured interviews were used to collect information. The obtained data were analyzed in the coding process using continuous comparison method. In this study, first, open, axial and selective coding was performed. In the quantitative part, the method of structural interpretive modeling has been used. The structural-interpretive model of the study was presented at seven levels, with the highest level of components of the seller's ability to accept currency, knowledge-based companies, sanctions, and information costs; In the second level, the buyer's expected profit, the degree of attachment to the place and the emergence of bias, in the third level, currency exchange, the effects of contract structures, reduction of capital control and exchange, in the fourth level, seller costs, arbitrage, in the fifth level, legal and policy restrictions Related to government interventions, at the sixth level, exchange rate fluctuations and at the seventh level, exchange rate flexibility, interactions between the parties, and risk reduction policies were identified. Based on MICMAC analysis, the identified components were classified into affective or outcome, risk, target, regulatory and independent variables.

Keywords: Currency Buyers Behavior; Currency Traders Behavior; Structural-Interpretive Approach; Money Value; MICMAC Analysis.

Received: 2022. July. 20, Accepted: 2022. November. 21.

^{*} PhD Candidate in Business Management, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.
E-Mail: marziehabdigolbaghi@gmail.com

^{**} Assistant Prof., Department of Management, East Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author). E-Mail: mostafahashemi82@gmail.com

^{***} Associate Prof., Department of Management, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.
E-Mail: marziehabdigolbaghi@gmail.com

ارائه الگویی از رفتار خریداران و فروشندگان ارز در کشور با رویکرد ساختاری-تفسیری

مرضیه عبدی گلباغی*، مصطفی هاشمی تیله نوئی**، فرشاد فائزی
رازی***

مقاله پژوهشی

چکیده

در حال حاضر کشور با کاهش ارزش پول مواجه است و رفتارهای غیرمنطقی در مورد خرید ارز مشکلات فراوانی را برای کشور ایجاد کرده است. هدف پژوهش بررسی رفتار خریداران و فروشندگان ارز با رویکرد ساختاری تفسیری است. جامعه آماری ۱۲ نفر از خیرگانی است که دارای تجربه زیسته در بخش ارزی و اقتصادی هستند. برای گردآوری اطلاعات، از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته عمیق استفاده شد. داده‌های حاصل، در فرآیند کدگذاری و با استفاده از روش تحلیل تم تجزیه و تحلیل شدند. مدل ساختاری - تفسیری مطالعه در هفت سطح ارائه شد که در بالاترین سطح مؤلفه‌های توانایی فروشنده برای پذیرش ارز، شرکت‌های دانش‌بنیان، تحریم‌ها، هزینه‌های اطلاعاتی؛ در سطح دوم سود مورد انتظار خریدار، میزان دل‌بستگی به مکان و پدیدآمدن تورش‌ها، در سطح سوم تسعیر ارز، اثرات ساختارهای قرارداد، کاهش کنترل سرمایه و صرافی، در سطح چهارم کاهش هزینه‌های فروشنده، اربیتراژ، در سطح پنجم محدودیت‌های قانونی و سیاست مربوط به مداخلات دولت، در سطح ششم نوسانات نرخ ارز و در سطح هفتم انعطاف‌پذیری نرخ ارز، تعاملات بین طرفین و سیاست‌های کاهش نرخ ریسک شناسایی شدند. بر اساس تحلیل میک مک مؤلفه‌های شناسایی شده در گروه متغیرهای تأثیرپذیر یا نتیجه، ریسک، هدف، تنظیمی و مستقل قرار گرفتند.

کلیدواژه‌ها: رفتار خریداران ارز؛ رفتار فروشندگان ارز؛ رویکرد ساختاری-تفسیری؛ ارزش پول؛ تحلیل میک مک.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۲۹، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۸/۳۰.

* دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

E-Mail: marziehabdigolbaghi@gmail.com

** استادیار، گروه مدیریت، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

E-Mail: mostafahashemi82@gmail.com

*** دانشیار، گروه مدیریت، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

E-Mail: marziehabdigolbaghi@gmail.com

۱. مقدمه

از سال ۲۰۰۸، عمدتاً به بهانه برنامه‌های هسته‌ای، ایران در روابط خود با برخی از کشورهای اروپایی و آمریکایی با درگیری‌های زیادی مواجه بوده و تشدید درگیری‌ها بین دو طرف منجر به اعمال تحریم‌های نفتی و بانکی علیه ایران شده که اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار داده است. در عین حال بی‌ثباتی و سقوط نرخ ارز از سال ۱۳۹۰ در بازار ارز ایران مشاهده می‌گردد و نرخ رسمی ارز با نرخ‌های بازار فاصله بسیار یافته و بدین ترتیب وضعیت دونرخگی شدن ارز شکل گرفته است. این کاهش تا حدودی به انتظارات منفی و فعالیت‌های سفته‌بازی نسبت داده می‌شود. تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران را می‌توان به سه دسته تحریم‌های ایالات متحده، تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل و تحریم‌های اتحادیه اروپا طبقه‌بندی کرد که عمدتاً پس از سال ۲۰۰۶ اجرا شد. تحریم‌های جدید شورای امنیت سازمان ملل ایالات متحده و اتحادیه اروپا از ابتدای سال ۲۰۱۸ توسط ایالات متحده اعمال شده است. در پی اجرای تحریم‌های ۲۰۱۲ علیه ایران و طی مذاکرات سخت و طولانی مدت، توافق جامع هسته‌ای بین ایران و شش کشور از جمله آمریکا، انگلیس، فرانسه، آلمان، چین و روسیه در سال ۲۰۱۵ به دست آمد. بخشی از تحریم‌های مرتبط با هسته‌ای ایران تعلیق یا لغو شد. محدودیت‌های صادرات نفت و برخی دیگر از تحریم‌ها برداشته شد. تراکنش‌های بانکی و سرمایه‌گذاری بین‌المللی تسهیل شد و بانک‌های ایرانی اجازه یافتند دوباره با بانک‌های خارجی تعامل کنند. برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) به عنوان یک توافق بین‌المللی توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد تأیید شد. روند مثبت مذاکرات و توافقات منجر به ثبات در بازار ارز و کاهش شکاف بین نرخ رسمی و غیررسمی ارز در ایران شد. با این حال، ترامپ که در دوران مبارزات انتخاباتی خود با این توافق مخالف بود، پس از انتخاب به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا و چندین تهدید به خروج از این توافق، در ماه می ۲۰۱۸ رسماً اعلام کرد که دولتش قصد خروج از این توافق را برای توقف سیاست منطقه‌ای و هسته‌ای ایران دارد. برنامه موشکی ایران نیز موجب شد آمریکا تحریم‌هایی را که پیش از این به دلیل برجام تعلیق شده بود، دوباره اعمال کند. این تحریم‌ها از اوت ۲۰۱۸ به اجرا درآمده است و به این ترتیب طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ تحریم‌های مختلفی علیه ایران اعلام و اجرا شده است که نوسانات و بی‌ثباتی زیادی را در اقتصاد ایران به دنبال داشته است [۳۲]. لذا بررسی عوامل و ارائه الگوی رفتار خریداران و فروشندگان ارز و شناسایی دقیق و علمی عوامل آن می‌تواند به عنوان یکی از راهکارهای پیشنهادی، سیاست‌گذار ارزی را در راستای طراحی مدل مطلوب بازار ارز در کشور و کنترل بازار و ابزارهای مرتبط با آن یاری نماید. بازگشت ثبات به بازار ارز و از آن مهم‌تر قابل پیش‌بینی بودن رفتار خریداران و فروشندگان در این بازار برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، امری است که در نهایت، امنیت و رشد اقتصادی در سال‌های آتی را برای کشور به همراه خواهد داشت. گرچه در حال حاضر در ایران مسایل این چنینی جزو ضرورت‌های اصلی

محسوب نمی‌شوند. اما چنین تحقیقاتی پایه اصلی بسیاری از تحقیقات در آینده را تشکیل می‌دهند. دغدغه این مطالعه رفتار خریداران و فروشندگان ارز است چرا که یکی از مشکلات موجود این است که رفتار جمعی خریداران و فروشندگان ارز در ایران نشان می‌دهد در هنگام نوسان قیمت‌ها، اکثر فعالان در این بازار زیان می‌کنند و می‌توان گفت رفتار خریداران و فروشندگان در بازار ارز ایران بیشتر بر اساس هیجان شکل می‌گیرد و از آن جایی که بازار ارز در سال‌های اخیر شاهد فراز و فرودهای بی‌سابقه‌ای در اصلاح و جبران قیمت‌ها بوده است و علاوه بر عوامل سیاسی و مسائل مربوط به نرخ‌گذاری، چگونگی رفتار خریداران نیز در این التهابات نقش دارند باید الگوی مناسبی برای رفتار خریداران و فروشندگان ارز ارائه شود تا بتوان این روند را بهتر کنترل و یا پیش‌بینی کرد و در این صورت است که می‌توان از ضربه وارد شده به بازارهای کالایی با وجود این روند کاست. لذا با توجه به مطالب ذکر شده این پژوهش تلاشی برای ارائه الگویی از رفتار خریداران و فروشندگان ارز در کشور با رویکرد ساختاری-تفسیری است.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

نرخ ارز و تورم

بسیاری از مطالعات رابطه بین تورم و نرخ ارز را به‌ویژه در اقتصادهای با تورم بالا بررسی کردند [۲۰، ۲۴، ۳۴ و ۳۵] شواهد تجربی از رابطه بین نرخ ارز و تورم^۱ CPI برای مجموعه‌ای از چهارده کشور OECD^۲ ارائه کرد. طیبی و صادقی (۱۳۹۶) به بررسی تأثیر CPI بر نرخ ارز در ایران پرداختند. نتایج آن‌ها حاکی از تأثیر مستقیم و معنادار CPI بر نرخ ارز بودند.

نرخ ارز یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی است که تغییرات آن اثرات زیادی بر متغیرهای کلان اقتصادی از جمله تولید، بیکاری، تورم، تراز پرداخت‌ها و ... دارد. در یک فضای تورمی، بنگاه‌ها افزایش هزینه‌های ناشی از تغییرات نرخ ارز را به مصرف‌کننده منتقل می‌کنند که این موضوع سطح قیمت داخلی را افزایش می‌دهد. عمده دلیل اهمیت نرخ‌های ارز در اقتصاد به این خاطر است که بر قیمت‌های نسبی کالاهای داخلی و خارجی تأثیرگذار است. کروگمن (۱۹۷۹) نشان داد که چگونه رابطه میان شرایط اقتصادی و نرخ ارز، باعث فروپاشی ثبات ارزش پول داخلی (با افزایش تورم) شده که در نهایت می‌تواند به بحران تراز پرداخت‌ها منجر شود [۱۷].

نرخ ارز به عنوان یکی از کانال‌های ارتباط اقتصاد ملی با محیط بین‌الملل از مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی به حساب می‌آید. انحراف این متغیر از مقدار تعادلی آن تقریباً در اکثر کشورها مشاهده می‌شود. اما این موضوع به عنوان یک پدیده مزمن در کشورهای درحال توسعه

^۱ consumer price index

^۲ organisation for economic co-operation and development

از جمله ایران بسیار مشهود است. از طرفی شناخت اندکی درباره رفتار مصرف‌کننده به‌خصوص رفتار انتخاب مصرف‌کننده در برابر خرید در کشورهای درحال توسعه وجود دارد. در نتیجه لزوم بهره‌گیری از هوشیاری کارافرینانه را در جهت موفقیت در این تقابل هر چه بیشتر آشکار می‌کند [۶] همچنین تورم از جمله مسائلی است که در کشورهای در حال توسعه اهمیت زیادی پیدا کرده است. چراکه هر ساله با نرخ تورمی که روی می‌دهد معیشت مردم دست خوش تغییرات می‌شود. یکی از فاکتورهای علنی که تاثیر فراوانی بر نرخ تورم دارد، نرخ ارز می‌باشد [۱۶].

بر اساس ادبیات نظری، تورم در یک کشور می‌تواند تأثیر عمده‌ای بر ارزش پول کشور داشته باشد. به‌طور معمول، در کشوری با نرخ تورم کمتر، با افزایش قدرت خرید، نرخ ارز نسبت به سایر ارزها افزایش می‌یابد. در نیمه دوم قرن بیستم، کشورهایی با تورم پایین شامل ژاپن، آلمان و سوئیس بودند درحالی‌که ایالات متحده و کانادا بعدها به تورم پایین دست یافتند. در گروه دوم کشورهایی که تورم بالاتری دارند، ارزش پول آن‌ها نسبت به ارزهای شرکای تجاری‌شان کاهش می‌یابد. تورم بالاتر معمولاً با ارز ضعیف‌تر مرتبط است.

پس از آخرین تهدید آمریکا مبنی بر خروج از برجام و در واکنش به افزایش ابهامات، در آوریل ۲۰۱۸، بانک مرکزی ایران اعمال محدودیت بر مبادلات ارزی را آغاز کرد تا بازار سیاه در حال شکوفایی را تعطیل کند و رکود ریال را متوقف کند. با این حال، ریال ارزش خود را به شدت از دست داد. افزایش ناآرامی‌های اقتصادی شکاف بین نرخ رسمی ارز و نرخ بازار موازی را افزایش داده است. جدول ۱ خلاصه‌ای از مهم‌ترین رویدادهای مرتبط با تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران در این مدت است.

جدول ۱. رویدادهای مهم مرتبط با تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران تاریخ رویدادهای مرتبط [۳۰]

تاریخ	حوادث مرتبط
ژوئیه ۲۰۰۶	تحریم شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران (قطعنامه ۱۶۹۶): شورای امنیت از ایران خواست تا برنامه هسته‌ای خود را متوقف کند (تهدید به اعمال تحریم‌ها علیه ایران). تحریم‌های آمریکا علیه برخی بانک‌های ایرانی (بانک سپه، صادرات و بانک ملی ایران) اعلام شد.
مارس ۲۰۰۸	تحریم شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران (قطعنامه ۱۸۰۳): از اعضای سازمان ملل خواسته شد داوطلبانه همکاری خود را با بانک‌های ایرانی محدود کنند. اعضا موظف شدند به دلیل تسهیل مالی برنامه هسته‌ای و موشکی ایران به همکاری خود با بانک‌های ملی و صادرات ایران پایان دهند. اعضا اجازه داشتند واردات و صادرات ایران را که از طریق حمل‌ونقل دریایی یا هوایی حمل می‌شد، بازرسی کنند.
ژوئن ۲۰۱۰	تحریم شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران (قطعنامه ۱۹۲۹): تحریم‌هایی علیه شرکت کشتیرانی ایران اعلام شد. اعضا موظف شدند بانک‌های ایرانی را از افتتاح شعبه جدید و انجام معاملات منع کنند.
ژوئن ۲۰۱۲	اتحادیه اروپا و ایالات متحده اجرای تحریم‌های نفتی و بانکی جامع را اعلام کردند.
نوامبر ۲۰۱۳	توافق اولیه هسته‌ای به دست آمد.
جولای ۲۰۱۵	توافق جامع هسته‌ای (برجام) به دست آمد.
ژانویه ۲۰۱۶	اجرای توافق جامع هسته‌ای (برجام) اعلام شد.
می ۲۰۱۸	آمریکا خروج یک‌جانبه از برجام را اعلام کرد و تحریم‌های لغو شده قبلی را مجدداً اعمال کرد.
اوت ۲۰۱۸	آمریکا از اجرای بخش اول تحریم‌ها علیه ایران خبر داد.
نوامبر ۲۰۱۸	آمریکا اجرای بخش دوم تحریم‌ها (کلیه تحریم‌ها) علیه ایران را اعلام کرد.

به نظر می‌رسد بازار ارز ایران تحت تأثیر تحریم‌های بین‌المللی قرار گرفته است. نرخ برابری ریال ایران از سال ۲۰۱۰ به کمتر از یک‌دهم ارزش خود کاهش یافته است. عوامل مختلفی از جمله انتظارات مرتبط با تحریم، تورم در ایران و تفاوت آن با اقتصادهای بزرگ و کاهش درآمدهای نفتی ممکن است بر این کاهش تأثیر بگذارد. با این حال، کاهش ارزش ریال ایران روند یکسانی را نشان نمی‌دهد. برعکس، مسیر کاهش پیچیده بوده است. مطالب فوق بیان‌کننده نقش و جایگاه مهم نرخ ارز و اثرات تغییر ناگهانی آن در اقتصاد و تورم می‌باشد که ممکن است به بحران تراز پرداخت‌ها منجر گردد، لذا تغییرات این متغیر مهم می‌باشد. در ایران به دلیل وابستگی شدید بودجه دولت به درآمدهای نفتی، در هر دوره بانک مرکزی ملزم به معاوضه ارز حاصل از فروش نفت با ریال برای تأمین بودجه دولت است. در واقع بانک مرکزی باید این حجم ذخایر را مدیریت کرده و مقدار مطلوبی از آن را ذخیره و مابقی را در بازار عرضه کند بنابراین لازم است که در مداخله بانک مرکزی در بازار ارز این هدف را به عنوان مهم‌ترین هدف سیاست‌گذار از اجرای سیاست ارزی مدنظر قرار داد [۱۷].

عوامل کاهش ارزش پول و نوسانات نرخ ارز

عوامل متعددی وجود دارد که باعث بحران مالی می‌شود [۳۸]. برای مثال اولین عاملی که باعث بحران مالی در مالزی شد، حملات سفته‌بازانه، نقص در مدیریت ریسک، حاکمیت شرکتی و بازارهای سهام و قانون زیرساخت بود. عامل دوم، عدم مدیریت ریسک ناشی از بحران مالی، منطقه آسیا از جمله مالزی را نیز تحت تأثیر قرارداد [۷]. عامل سوم، شکل حاکمیت و سهام بازار شرکت‌ها در آسیا است که سیستم سهامداری آن متمرکز است و همین تمرکز مانع رشد و توسعه این بازارها می‌شود [۱۶].

تأثیر نوسانات نرخ ارز بر فعالیت واقعی موضوع بحث‌های زیادی در میان اقتصاددانان بوده است. اثر نوسانات نرخ ارز را می‌توان در دو دسته اصلی عرضه و تقاضا تحلیل کرد. در سمت تقاضا، این باور عمومی وجود دارد که کاهش ارزش پول می‌تواند باعث افزایش تولید و همچنین تشویق و گسترش صادرات شود. در نتیجه، این کشور تصمیم می‌گیرد تا محصولات بیشتری را به بازارهای بین‌المللی صادر کند. در سمت عرضه، کانال‌های مبادله و تعامل کلان اقتصادی، مسائل را برای سیاست‌گذاران در کشورهای مختلف، به‌ویژه کشورهای واردکننده کالا و خدمات، پیچیده می‌کند. نوسانات نرخ ارز تهدیدی برای اقتصادهای نوظهور از نظر تأمین مالی بودجه ملی برای تأمین تقاضای عمومی است. این نوسانات نرخ ارز معمولاً با عوامل اقتصادی مانند تورم، تراز پرداخت‌ها و نرخ‌های بهره توضیح داده می‌شوند [۳۶]. ارزش حقیقی و واقعی پول اسکناس‌های رایج در حال حاضر با احتساب نرخ تورم و در نظر گرفتن شرایط و نوسانات روزمره نرخ کالا و قدرت خرید مردم در بازار، به دست می‌آید [۱۶].

با توجه به رابطه بین نرخ ارز و تورم، دورنبوش برای اولین بار به بررسی و مدل‌سازی چگونگی تأثیر تغییرات نرخ ارز بر شاخص قیمت پرداخت [۳۸]. به عبارت دیگر، مطالعه دوراندیشانه، تابع مطالعات دیگر در مورد چگونگی انتقال نوسانات نرخ ارز به قیمت‌ها بود که منشأ آن می‌تواند تحریم‌ها باشد. یک مدل اقتصادسنجی توسط وی طراحی شد که در آن اثرات نرخ ارز بر قیمت‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. علاوه بر این، رابطه بین نرخ ارز و قیمت‌های داخلی از نظر تمرکز بازار، واردات، جایگزینی واردات و تولید داخلی مورد ارزیابی قرار گرفت [۳۲]. مطابق با مطالعه سوانسون^۱ (۲۰۰۰)، مکانیسم انتقال پول از جمله نقش‌هایی است که نرخ ارز ایفا می‌کند. بر این اساس، نوسانات نرخ ارز می‌تواند از طریق سه کانال مختلف بر تورم تأثیر بگذارد:

- نوسانات نرخ ارز تجربه شده در یک اقتصاد باز بر قیمت‌های نسبی بین کالاهای داخلی و خارجی تأثیر می‌گذارد و در نتیجه تقاضای داخلی و خارجی برای کالاهای داخلی را تغییر می‌دهد. در نتیجه، تقاضای کل و تورم به‌طور غیرمستقیم تحت تأثیر خالص صادرات است.

- از سوی دیگر، نوسانات نرخ ارز به‌طور مستقیم بر قیمت کالاهای وارداتی نهایی به پول ملی تأثیر می‌گذارد. در نتیجه به‌طور مستقیم بر شاخص قیمت مصرف‌کننده تأثیر می‌گذارد. در نهایت نرخ تورم متأثر از قیمت کالاهای نهایی وارداتی است و این اثر معمولاً در بازه زمانی کوتاه‌تری نسبت به اثر غیرمستقیم خالص صادرات حاصل می‌شود.

- در نهایت، تغییرات نرخ ارز از طریق تأثیر شاخص قیمت واردات بر حسب شاخص پول ملی، بر قیمت مصرف‌کننده و دستمزد اسمی تأثیر می‌گذارد.

وقتی این دو اثر با هم ترکیب شوند، نرخ تورم تحت تأثیر هزینه تمام‌شده تولید داخلی قرار می‌گیرد. نکته مهم در مورد نقش نرخ ارز در استراتژی هدف‌گذاری تورم این است که نرخ ارز به عنوان قیمت‌داری، یک متغیر آتی و یک متغیر پیش‌بینی‌کننده است. بنابراین به ایجاد انتظارات کمک می‌کند و جایگاه قابل توجهی را در سیاست پولی اشغال می‌کند [۴۱].

دیدگاه دیگر این است که انحراف نرخ ارز از سطح تعادلی آن مشکلات (هزینه‌ای) برای اقتصاد ایجاد می‌کند. در این راستا، اگر ارزش پول ملی در برابر ارزهای خارجی بیش از حد تعادل باشد، ممکن است رقابت بین‌المللی را برای یک کشور کاهش دهد و اگر ارزش پول ملی در برابر ارزهای خارجی کمتر از سطح تعادلی باشد، باعث افزایش قیمت کالاهای واسطه‌ای وارداتی و همچنین تقاضای کل و ایجاد فشارهای تورمی می‌شود. چنین احتمالاتی در کشورهایی مانند ایران با نرخ تورم بالا و پایداری بیشتر محتمل است. بر این اساس، اگر منبع اصلی تورم خارجی

^۱ Svensson

باشد، انتظار می‌رود در دوره‌هایی که نرخ ارز بسیار بالاتر از سطح تعادلی است، تورم پایدار باشد و این وضعیت با تعدیل نرخ ارز برطرف شود [۱۱].

عوامل ارزی

برآورد انحراف نرخ ارز حقیقی از مقدار تعادلی و شناسایی عوامل مؤثر بر تغییرات آن هم برای سیاست‌گذاران اقتصادی و هم برای عاملین اقتصادی حائز اهمیت است [۸]. نظام ارزی، اسلوبی است که مقامات پولی یک کشور برای تعیین نرخ ارز کشور در مقابل سایر ارزها از آن استفاده می‌کنند [۲۶]. انتخاب نظام ارزی مناسب برای یک کشور موضوع بسیار مهمی است که نه تنها بر امور مالی بین‌المللی یک کشور موثر است بلکه بر توسعه اقتصادی کشور نیز تأثیر می‌گذارد [۱۰]. کاهش ارزش پول به‌ویژه تأثیرات مهمی بر رفتار خرید مصرف‌کننده دارد. ارز عبارت است از پول شامل سکه و پول کاغذی و از آن برای مبادله، واحد حساب و ذخیره ارزش استفاده می‌شود [۱۲]. با این حال، ارزش پول بر اساس تعداد اسکناس چاپ‌شده یا سکه تعیین نمی‌شود، اما ارزش ذهنی پول ممکن است در طول زمان تغییر کند [۱۴]. در صورت سقوط ارزش پول، پول تا زمان وقوع تورم و افزایش نرخ بهره تحت تأثیر قرار خواهد گرفت [۸] و ضرر تا زمان رشد سالم و پایدار ادامه خواهد یافت [۲۲] کاهش ارزش پول همچنین بر کالاهای خارجی و کالاهای داخلی تأثیر می‌گذارد. هزینه‌ها از کالاهای خارجی به کالاهای داخلی منحرف می‌شود و در غیر این صورت کاهش ارزش پول وجود خواهد داشت [۲۱]. علاوه بر این، کاهش ارزش پول، بر درآمد سرانه خانوار تأثیر می‌گذارد، بنابراین باعث می‌شود مردم علاقه کمتری به خرج کردن داشته باشند تا بتوانند با درآمد خود وضعیت فعلی را جبران کنند. مشتری قیمت‌های ارائه شده را با محصولات همسان و بر اساس استانداردهای مختلف ارزیابی و مقایسه خواهد کرد [۳۹]. این امر نشان می‌دهد که ارزش پول بر مقداری که می‌تواند توسط مصرف‌کننده و رفتار خرید مشتری در تصمیم‌گیری‌های خرید پرداخت شود، تأثیر بگذارد [۳۸]. تصمیمات خرید مصرف‌کننده بر اساس نتایج ارزیابی یک محصول است [۱۴].

تحریم

تحریم‌های اقتصادی یکی از ابزارهایی است که سایر کشورها یا مراجع دارای قدرت بر کشوری خاص و به دلایل مختلف مانند اجرای معاهده‌های بین‌المللی جهت منع گسترش صلاح‌های شیمیایی و هسته‌ای و پروتکل‌های مختلف به منظور صیانت از سلامت عمومی و حفظ محیط‌زیست یا اهداف حقوق بشری وضع می‌کنند [۳].

از سال ۱۹۱۴ به بعد، قدرت‌های نظامی و اقتصادی جهان برای پیشبرد اهداف خود در برابر کشوری که با آن درگیر هستند، به‌جای جنگ، به تحریم‌های اقتصادی و سیاسی متوسل شدند. تحریم‌های اقتصادی را می‌توان به سه گروه تحریم‌های وارداتی، تحریم‌های صادراتی و تحریم‌های مالی طبقه‌بندی کرد [۳۹]. تحریم عبارت است از اقدام هماهنگ گروهی که شامل امتناع از انجام روابط

تجاری یا هرگونه رابطه با شخص یا گروه دیگری با هدف مجازات یا جبران زیان می‌شود [۱۵]. جمهوری اسلامی ایران بیش از سی سال است که توسط برخی کشورهای غربی مورد تحریم ناعادلانه قرار گرفته است. در سال‌های اخیر، این تحریم‌ها به بالاترین سطح خود رسیده است و بیشتر فعالیت‌های بانکی، بانک مرکزی ایران (CBI) و همچنین بخش نفت (نفت، گاز، پتروشیمی) را در برمی‌گیرد [۲۰]. تأثیر تحریم‌ها بر نرخ ارز با ایجاد بالاترین سطح برای تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی، از تقویت سرمایه‌گذاری در اقتصاد جلوگیری می‌کند و در نتیجه بر نرخ ارز تأثیر منفی می‌گذارد. تحریم‌ها همچنین می‌تواند با افزایش شکاف بین نرخ رسمی ارز و بازار آزاد، رانت‌خواری و سفته‌بازی را در بازار ارز افزایش دهد و به انحراف تخصیص منابع منجر شود. بنابراین منابع به جای حرکت به سمت تولید و اشتغال صرف سفته‌بازی و رانت‌خواری در بازار ارز می‌شود و تأثیر منفی بر اشتغال دارد. از سوی دیگر، تحریم‌ها با ممنوعیت انتقال فناوری به ایران، قدرت رقابت تولیدکنندگان داخلی (در رقابت با شرکت‌های خارجی) را تضعیف می‌کنند و در نتیجه مانع تولید و اشتغال داخلی می‌شوند [۴۱]. علاوه بر این، تحریم‌های بانکی و بیمه‌ای از طریق اختلال در مبادلات تجاری صادرکنندگان کشور می‌تواند اثرات منفی بر بخش صادرات داشته باشد که به نوبه خود می‌تواند باعث افزایش نرخ ارز در جامعه شود. تحریم‌های بانکی، به‌ویژه تحریم‌های بانک مرکزی، منجر به اختلال در مبادلات پولی کشور شد و فعالیت‌های تجاری کشور را به مخاطره انداخت. حتی درآمدهای حاصل از صادرات غیرنفتی نیز به شدت مختل شد. اما در سمت تقاضا، واردکنندگان کشور همچنان نیاز مبرمی به ارز داشتند. اما به دلیل کمبود منابع ارزی، تأمین ارز مورد نیاز وارداتی کشور با مشکلات متعددی مواجه شد [۲۶].

صرافی

صرافی یکی از مشاغلی است که امروزه افراد زیادی با آن در ارتباط هستند، برای تبدیل پول خود به یکی از ارزهای خارجی، در زمان سفر، برای خروج از کشور، یا داشتن اقوامی در خارج از کشور که نیاز به پرداخت پول دارند یا هنگام معاملات با تاجر در خارج از ایران، برای همه این موارد افراد عمدتاً به صراف‌ها مراجعه می‌کنند و با وجود آنکه یکی از شغل‌های رسمی و مورد نیاز دولت است اما آگاهی چندانی در مورد صرافان، شغل آنان و مشکلاتشان وجود ندارد [۳۲].

پیشینه پژوهش

گملیک (۲۰۲۱) قراردادهای انعطاف‌پذیری نرخ مبادله ارز خریدار و تأمین‌کننده در زنجیره تأمین جهانی را مورد مطالعه قرارداد. نتایج نشان می‌دهد که مقدار سفارش بهینه خریدار زمانی که قیمت عمده‌فروشی نامشخص است به دلیل نوسانات نرخ ارز کاهش می‌یابد. همچنین، خریدار و فروشنده تمایل به بهبود سود دارند، که نشان‌دهنده مطلوبیت اتخاذ چنین توافقی‌های قراردادی از

دیدگاه هر دو طرف است. از سوی دیگر، زمانی که پرداخت به ارزش خریدار انجام می‌شود، قراردادهای پیشنهادی چنین سناریوهای برد-بردی را به همراه ندارد [۱۵].

دینگ و پازلو (۲۰۲۰) محدودیت‌های قانونی و ارزش‌های بین‌المللی: رویکردی تجربی را ارائه کردند. مقاله تئوری و آزمایش‌هایی را ادغام می‌کند تا بررسی کند که چگونه قوانین سیاست مربوط به مداخلات دولت می‌تواند بر تخصیص اقتصادی و جایگاه بین‌المللی یک ارزش تأثیر بگذارد. نتایج نشان می‌دهد که لغو محدودیت‌های قانونی که بر توانایی فروشنده برای پذیرش ارزش خارجی تأثیر می‌گذارد، می‌تواند هم مقادیر معامله‌شده و هم تعداد معاملات مربوط به دو نوع ارزش را افزایش دهد. علاوه بر این، هنگامی که فروشندگان با هزینه‌های بسیار پایین پذیرش ارزش خارجی مواجه می‌شوند، جایگاه بین‌المللی ارزشها به‌طور قابل‌توجهی ارتقاء می‌یابد [۳۱].

ماسبی (۲۰۲۱) تأثیر نوسانات نرخ ارز و نیز بعضی متغیرهای اقتصاد کلان را بر تجارت منطقه‌ای کشورهای آفریقایی مورد مطالعه قرار داده است. این مطالعه از داده‌های سالانه پانل از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ برای کشورهای منتخب آفریقایی استفاده کرده است. تحقیق برای محاسبه‌ی نوسانات نرخ ۲ ارزش مدل‌های واریانس شرطی خودرگرسیون تعمیم‌یافته و برای برآورد الگو، از مدل‌های اثرات ثابت و تصادفی در رگرسیون پانلی استفاده کرده است. در کنار نوسانات نرخ ارز از متغیرهای جمعیت، عرضه پول و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نیز در مدل وارد شده است. نتایج تحقیق حاکی از تأثیر مثبت و معنادار نوسانات نرخ ارز بر متغیر وابسته بوده است [۲۷].

هتان و اسحاق (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای تأثیر نوسانات نرخ ارز را به صورت متقارن و نامتقارن بر تقاضای پول در پاکستان بررسی نموده‌اند. آن‌ها در تحقیق خود، روش خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی را طی سال‌های ۱۹۷۴ تا ۲۰۱۹ مورد استفاده قرار داده‌اند. مدل ARDL متقارن برآورد شده‌ی آن‌ها، تأثیر ناچیز متغیر مستقل را بر تقاضای پول نشان می‌دهد درحالی‌که نتایج نامتقارن مدل حکایت از تأثیر مثبت و قابل توجه متغیر نوسانات نرخ ارز بر متغیر وابسته دارد [۲۰].

مویا و تارسوی (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای تأثیر تورم و نرخ ارز را بر عملکرد مالی بانک‌های تجاری در آفریقای جنوبی بررسی کردند. پژوهش، چهار بانک تجاری بزرگ در آفریقای جنوبی را شامل می‌شود. برای اندازه‌گیری عملکرد مالی، از بازدهی حقوق صاحبان سهام به عنوان متغیر وابسته و از تورم و نرخ ارز به عنوان متغیرهای مستقل استفاده شده است. برای دستیابی به هدف مطالعه، از مدل‌های ARDL، FMOLS و DOLS طی دوره‌ی ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۹ استفاده کرده‌اند. یافته‌ها نشان داد که بین تورم و بازدهی حقوق صاحبان سهام رابطه‌ی معکوس و معناداری وجود دارد و بین نرخ ارز و بازدهی حقوق صاحبان سهام رابطه‌ی ضعیفی برقرار است [۲۸].

یوشیوکا و همکاران (۲۰۲۲) مدل‌های تجربی رفتار مصرف‌کننده و بازرگان در بازار دوطرفه ارزش محلی را مورد مطالعه قرار دادند. بازار محلی یکی از گزینه‌های احیای مناطق محلی است. در این

مطالعه، رفتار مصرف‌کننده و بازرگان را در بازار دوطرفه ارز محلی مدل‌سازی کردند که در آن تعاملات بین مصرف‌کنندگان و بازرگانان در نظر گرفته می‌شود. برای طرف مصرف‌کننده، مدلی ارائه می‌کنند که آیا آن‌ها از ارز محلی استفاده می‌کنند و اگر چنین است، چقدر پول مبادله می‌کنند. برای طرف تاجر، مدلی ارائه می‌کنند که آیا پرداخت ارز محلی را می‌پذیرند یا خیر. مدل‌های تجربی با استفاده از داده‌های نظرسنجی جمع‌آوری شده در چهار شهر استان هیروشیما توسعه یافتند. نتایج تجربی نشان داد که تعاملات بین طرفی بین مصرف‌کنندگان و بازرگانان به‌طور قابل توجهی بر رفتار هر دو اثر می‌گذارد. آن‌ها همچنین دریافتند که تعامل درون جانبی مصرف‌کنندگان و میزان دل‌بستگی به مکان آن‌ها به‌طور قابل توجهی بر رفتار مصرف‌کنندگان تأثیر می‌گذارد.

ماگیوری و همکاران (۲۰۱۹) ارزش‌های بین‌المللی و تخصیص سرمایه را بررسی کردند. مقاله، ارز را به عنوان یک عامل مهم در شکل‌دهی پرتفوی جهانی معرفی می‌کند. آن‌ها با استفاده از مجموعه داده‌های طبقه‌بندی شده محرمانه جدید نشان می‌دهند که شرکت‌های مادر تخصصی سرمایه‌گذاری نسبت به پول رایج خود به حدی مقید هستند که معمولاً کشورها اکثر اوراق بدهی خارجی را به پول رایج خود نگهداری می‌کنند. درحالی‌که شرکت‌های بزرگ به ارز خارجی صادر می‌کنند و از خارجی‌ها وام می‌گیرند، اکثر شرکت‌ها فقط به ارز محلی صادر می‌کنند و مستقیماً به سرمایه خارجی دسترسی ندارند. این الگوها به‌طور گسترده در کشورهای مختلف به‌جز ایالات متحده وجود دارد، زیرا سرمایه‌گذاران خارجی، سهام قابل توجهی دارند. پس از سال ۲۰۰۸، سهم دارایی‌های فرامرزی دلاری آمریکا افزایش یافت [۲۴].

نادمی و خوچپانی (۲۰۱۷) در مقاله‌ای به تحلیل حرکات/نوسانات ارز و طلا در بازار سهام در اقتصاد ایران پرداختند. با توجه به نتایج، می‌توان انتظار داشت که تحریم‌ها بر تولید و اشتغال بخش صنعتی ایران تأثیر منفی بگذارد. تأثیر تحریم‌ها بر نرخ ارز را نمی‌توان اثر مستقیم دانست، اما تحریم‌ها مستقیماً واردات مواد اولیه و ماشین‌آلات و همچنین سرمایه‌گذاری و مبادلات خارجی را هدف قرار می‌دهد [۲۹].

صمدی و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان «تعامل بین بازارهای مالی، همه‌گیری کووید-۱۹ و تحریم‌های اقتصادی: مطالعه موردی ایران»، به بررسی بازارهای مالی اولیه در اقتصاد ایران پرداختند. بازارهای سهام، ارز، نفت و طلا، نوسانات شدید در این بازارها، به‌ویژه آن‌هایی که ناشی از تحریم‌های شدید اعمال شده علیه ایران در ماه می ۲۰۱۸ به همراه شیوع کووید-۱۹ است، باعث سردرگمی و عدم اطمینان روزافزون سرمایه‌گذاران شده است [۳۴].

عبدی سیدکلایی (۱۴۰۰) در مطالعه اثر نوسانات نرخ ارز بر قدرت وام‌دهی بانک‌ها در ایران بیان می‌کند با تحلیل جدول تجزیه واریانس مشخص شد که نرخ رشد تولید ناخالص داخلی

بیشترین قدرت توضیح‌دهندگی تغییرات رشد نسبت اعتبارات را دارد. نتایج به‌دست‌آمده، فرضیه تحقیق را تأیید می‌کند. زیرا، رشد نسبت اعتبارات اعطائی در رویارویی با تکانه‌ی نوسان نرخ ارز ابتدا افزایش می‌یابد و پس از گذشت یک دوره کاهش می‌یابد [۱].

هاشمی (۱۴۰۰) در مطالعه بررسی و تحلیل نوسانات نرخ ارز بر بازدهی سهام صنایع خودرو، لاستیک و پلاستیک در بورس اوراق بهادار تهران بیان می‌کند در این مطالعه، اثر نوسانات نرخ ارز بر بازده سهام صنایع خودرو، لاستیک و پلاستیک در دوره زمانی ۱۳۹۷-۱۳۸۹ را با استفاده از داده‌های ماهانه مورد بررسی قرار داده‌ایم. نوسانات نرخ ارز با استفاده از مدل (E-GARCH) و برآورد مدل از طریق مدل خود رگرسیون برداری و همچنین توابع عکس‌العمل و تجزیه واریانس انجام شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد بین نوسان نرخ ارز و بازدهی سهام رابطه معناداری وجود دارد [18].

اکبری مقدم و همکاران (۱۴۰۱)، دریچه نرخ ارز، تورم و تولید در اقتصاد سیاسی ایران: بر اساس مدل خودرگرسیون برداری ساختاری (SVAR) پرداختند و بیان کردند که متغیرهای کلان پولی و مالی از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر رشد اقتصادی کشور بخصوص بر تولید ناخالص داخلی تاثیرگذار (GDP) باشند. با توجه به اهمیت موضوع هدف اصلی این پژوهش بررسی انتقال همزمان بین نرخ ارز، نرخ تورم و تولید ناخالص داخلی در اقتصاد ایران است. روابط میان متغیرها با استفاده از رویکرد خودرگرسیونی برداری ساختاری (SVAR) مبتنی بر داده‌های آماری ۱۳۳۸-۱۳۹۸ مورد بررسی قرار گرفت. با استفاده از توابع واکنش آنی شوک‌های ناگهانی در متغیرهای تحقیق و اثر آن‌ها بر شاخص رشد اقتصادی (تولید ناخالص داخلی) طی ۱۰ دوره بررسی شدند. همچنین برای پاسخ به فرضیه‌های تحقیق از ابزار تجزیه واریانس نیز استفاده شد. برای نشان‌دادن نوسانات زیاد در هر دو متغیر نرخ تورم و نرخ ارز، فیلترهای هدریک-پرسکات و باکستر کینگ مورد بررسی قرار گرفت. به طور کلی نتایج حاصل نشان داد که نرخ ارز و نرخ تورم بر شاخص GDP تاثیر منفی دارند. هم‌چنین بین نرخ ارز و نرخ تورم رابطه مثبت وجود دارد یعنی با افزایش نرخ ارز، نرخ تورم افزایش می‌یابد [۴].

امراللهی (۱۴۰۰)، در مطالعه اثرات وابسته به وضعیت رشد نقدینگی بر نوسانات نرخ ارز در اقتصاد ایران، بیان می‌کند نتایج مطالعه با استفاده از مدل خود رگرسیون برداری با امکان تغییر رژیم مارکوف نشان می‌دهد که در معادلات نوسانات نرخ ارز اسمی و رشد نقدینگی، ضرایب خود رگرسیونی در هر دو رژیم معنی‌دار هستند. همچنین نتایج آزمون علیت گرنجر بر پایه معادلات MSVAR حاکی از آن است که در رژیم پایین نوسانات نرخ ارز اسمی، رشد نقدینگی علت گرنجری نوسانات نرخ ارز اسمی نمی‌باشد اما رشد نقدینگی علیت گرنجر نوسانات نرخ ارز اسمی در رژیم بالای نوسانات نرخ ارز اسمی خواهد بود. از طرف دیگر، رابطه مبادله تجاری نیز علیت گرنجر نوسانات نرخ ارز اسمی در رژیم بالای نوسانات نرخ ارز اسمی است. با توجه به نتایج مطالعه در رژیم بالای نوسانات نرخ ارز اسمی، رشد نقدینگی و رابطه مبادله تجاری بر نوسانات

نرخ ارز اسمی مؤثر می‌باشند، لذا چنانچه رشد نقدینگی کنترل شود و رابطه مبادله تجاری بهبود یابد، باعث کاهش در نوسانات نرخ ارز اسمی می‌شود که می‌تواند به‌عنوان یک نکته راهبردی مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گیرد [۴].

کاظمی‌زاده، (۱۳۹۹) در مطالعه ارزیابی تأثیر سرریز نوسانات ذخایر ارزی بانک مرکزی ایران بر نرخ تورم کاربرد مدل MGARCH-BEEK بیان می‌کند نرخ تورم در ایران با نوسانات و بی‌ثباتی‌های قابل توجهی در چند دهه‌ی اخیر همراه بوده است که محققان زیادی به بررسی عوامل مؤثر بر نرخ تورم و بی‌ثباتی آن پرداخته‌اند. بنابراین این مقاله به دنبال بررسی سرریز نوسانات ذخایر ارزی بانک مرکزی بر نوسانات نرخ تورم در اقتصاد ایران بوده است. بدین منظور سرریز بی‌ثباتی نرخ تورم و ذخایر ارزی بانک مرکزی با استفاده از روش MGARCH-BEEK چند متغیره و با استفاده از داده‌های فصلی از فصل اول سال ۱۳۵۲ تا فصل چهارم سال ۱۳۹۵ برآورد شد. نتایج حاکی از آن بود که شوک‌ها و نوسانات دوره قبل نرخ تورم تأثیر مستقیم و معنادار بر نوسانات نرخ تورم دوره جاری داشت. همچنین نتایج نشان داد که شوک‌های دوره قبل ذخایر ارزی بانک مرکزی تأثیر مستقیم و معنادار بر نوسانات نرخ تورم دارد. بدین معنی که سرریز نوسانات ذخایر ارزی بر نرخ تورم در اقتصاد ایران روی داده است و شوک‌های ناشی از ذخایر ارزی منجر به ناطمینانی و تلاطم نرخ تورم در ایران می‌شود [۲۳].

۳. روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از مصاحبه اکتشافی و نیمه ساختاریافته استفاده شده است و برای انتخاب نمونه‌های تحقیق از روش گلوله برفی استفاده شده است. به این ترتیب پانل مذکور با مشارکت ۱۲ نفر صاحب نظر؛ به تفکیک ۵ نفر از نخبگان دانشگاهی - اعضای هیأت علمی و اساتید مدیریت و اقتصاد دانشگاه‌ها - و ۷ نفر از خبرگان بازار ارز - مدیران مجرب و کاردان در نهادهای اقتصادی کشور بودند که دارای مدرک تحصیلات تکمیلی در رشته اقتصاد و داشتن تجربه عملی در حوزه ارزی بانک مرکزی بودند. از این رو معیارهای انتخاب خبرگان در این مقاله، تسلط نظری، تجربه عملی، تمایل و توانایی مشارکت در پژوهش و دسترس بودن است. داده‌های حاصل، در فرآیند کدگذاری و با استفاده از روش تحلیل تم تجزیه و تحلیل شدند. در این مطالعه، ابتدا کدگذاری حقیقی^۱ که شامل دو مرحله کدگذاری باز^۲ (۱۲۰ کد) و انتخابی^۳ (۶۱ کد) است؛ و سپس کدگذاری نظری انجام شد.

1 Substantive Coding

2 Open Coding

3 Selective Coding

در بخش کمی، از روش مدل‌سازی تفسیری ساختاری استفاده شده است که یک روش سیستماتیک و ساختاریافته برای فهم روابط میان متغیرهای یک سیستم پیچیده و تجزیه و تحلیل تأثیر یک متغیر بر متغیرهای دیگر آن سیستم است. از آنجایی که قضاوت گروهی از افراد تعیین می‌کند که آیا روابطی میان این متغیرها وجود دارد یا خیر، روشی تفسیری است. از طرف دیگر، چون اساس روابط، یک ساختار سراسر است که از مجموعه‌ای پیچیده از متغیرها استخراج شده است، یک روش ساختاری محسوب می‌شود. همچنین به این دلیل که روابط مشخص و ساختار کلی متغیرها در یک گراف نشان داده می‌شود، نوعی تکنیک مدل‌سازی است. مدل‌سازی تفسیری ساختاری در هفت گام با کمک نرم افزار MATLAB انجام شده است که در بخش یافته‌ها توضیح داده شده است. پس از شناسایی مؤلفه‌ها با استفاده از روش تحلیل تأثیرات متقابل و نرم‌افزار MICMAC موقعیت مؤلفه‌های شناسایی شده مشخص می‌گردد.

۴. تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

مدل‌سازی ساختاری

گام اول: شناسایی متغیرهای مربوط به مساله. این مرحله با بررسی مطالعات گذشته و دریافت نظر کارشناسان انجام می‌شود که در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. مؤلفه‌های شناسایی شده از رفتار خریداران و فروشندگان ارز

[۳۷]	هزینه‌های اطلاعاتی مرتبط M11	[۱۹] و مصاحبه‌ها	نوسانات نرخ ارز M1
[۴۰]	تعاملات بین طرفی بین مصرف‌کنندگان و بازرگانان M12	[۲۸ و ۱۹] و مصاحبه‌ها	انعطاف‌پذیری نرخ ارز M2
[۴۰] و مصاحبه‌ها	میزان دل‌بستگی به مکان M13	[۲۸ و ۱۹] و مصاحبه‌ها	سیاست‌های کاهش ریسک نرخ M3
مصاحبه‌ها	پدید آمدن تورش‌ها M14	[۱۹] و مصاحبه‌ها	اثرات ساختارهای قرارداد M4
[۱۲] و مصاحبه‌ها	تحریم‌ها M15	[۲۸ و ۱۹] و مصاحبه‌ها	سود مورد انتظار خریدار M5
مصاحبه‌ها	شرکت‌های دانش‌بنیان M16	[۳۷]	محدودیت‌های قانونی M6
مصاحبه‌ها	ارbitراژ M17	[۳۷] و مصاحبه‌ها	سیاست مربوط به مداخلات دولت M7
مصاحبه‌ها	تسعیر ارز M18	[۳۷]	توانایی فروشنده برای پذیرش ارز M8
مصاحبه‌ها	صرافی‌ها M19	[۳۷] و مصاحبه‌ها	کاهش هزینه‌های فروشنده M9
		[۳۷]	کاهش کنترل سرمایه M10

همان‌طور که گفته شد مؤلفه‌های مؤثر بر رفتار خریداران و فروشندگان ارز از طریق بررسی ادبیات و نظرات خبرگان مشخص شد. در مجموع ۱۹ مؤلفه بر اساس مرور ادبیات و مصاحبه خبرگان شناسایی شد که جزئیات و پارامترهای هر یک از آن‌ها در جدول ۲ نشان داده شده است.

گام دوم: شکل‌گیری ماتریس خود تعاملی ساختاری (SSIM)^۱. برای یافتن رابطه متنی بین مؤلفه‌های انتخاب‌شده با استفاده از مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از ادبیات و مصاحبه فرموله شده است. رابطه متنی بین موانع بر اساس ارتباط جهت‌دار آن‌ها با استفاده از ورودی خبرگان ثبت شده است. رابطه متنی برای هر مؤلفه بر اساس چهار شرط زیر با برخی نمادها توسعه یافته و هر نماد تفسیر متفاوتی دارد و بر این اساس جدول ۳ به دست آمده است. نمادها به صورت زیر است:

- نماد V: توصیفی از تأثیر عامل i بر عامل j است
- نماد A: توصیفی از تأثیر عامل j بر عامل i است
- نماد X: تأثیر متقابل i و j
- نماد O: نشان دهنده عدم تقابل بین دو عامل است.

گام سوم: تشکیل ماتریس دستیابی اولیه^۲ (IRM)

اگر ورودی (i,j) در SSIM نماد V را نشان دهد، آنگاه در ماتریس اولیه دستیابی داریم $(i,j)=1$ و $(i,j)=0$.
 اگر ورودی (i,j) در SSIM نماد A را نشان دهد، آنگاه در ماتریس اولیه دستیابی داریم $(i,j)=0$ و $(i,j)=1$.
 اگر ورودی (i,j) در SSIM نماد X را نشان دهد، آنگاه در ماتریس اولیه دستیابی داریم $(i,j)=1$ و $(i,j)=1$.
 اگر ورودی (i,j) در SSIM نماد O را نشان دهد، آنگاه در ماتریس اولیه دستیابی داریم $(i,j)=0$ و $(i,j)=0$.

ساختار ماتریس IRM بر اساس مفاهیم بالا رسم شده است:

جدول ۳. ساختار ماتریس خود تعاملی

M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13	M14	M15	M16	M17	M18	M19	
x	X	X	V	V	X	X	A	V	X	O	X	V	X	A	V	X	V	O	M1
	x	X	V	V	X	X	A	V	X	O	X	V	X	A	V	X	V	O	M2
		x	O	V	V	X	O	O	V	V	X	O	X	A	O	X	V	O	M3
			x	O	X	O	V	O	V	O	X	O	V	A	O	O	V	O	M4
				x	O	A	V	O	V	O	V	V	O	A	O	V	O	V	M5
					x	X	O	O	O	O	X	V	V	A	O	V	V	O	M6
						x	O	V	O	O	X	V	V	X	A	V	V	O	M7
							x	V	V	V	O	O	A	O	V	O	V	M8	
								x	V	O	V	V	V	A	O	V	O	V	M9
									x	O	O	O	O	A	O	O	V	O	M10
										x	O	O	O	A	V	O	O	O	M11
											X	O	V	A	O	X	V	V	M12
												X	O	A	O	X	O	V	M13
													x	A	O	O	O	O	M14
														x	O	V	V	V	M15
															x	O	O	O	M16
																x	V	V	M17
																	x	O	M18
																		x	M19

¹ Structural self-interaction matrix
² Initial reachability matrix

جدول ۴. تشکیل ماتریس دستیابی اولیه (IRM)

M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13	M14	M15	M16	M17	M18	M19	
1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	M1
1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	M2
1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	M3
0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	M4
0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	M5
1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	M6
1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	M7
1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	M8
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	1	0	1	M9
1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	M10
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	M11
1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	M12
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	M13
1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	M14
1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	M15
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	M16
1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	M17
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	M18
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	M19

گام چهارم: ایجاد ماتریس دستیابی نهایی. از ماتریس به دست آمده باید انتقال پذیری را کنترل کرد. انتقال پذیری در بین مؤلفه‌های رفتار خریداران و فروشندگان ارز به این صورت به دست آمده است: اگر A به B مربوط باشد و B به C مربوط باشد آنگاه A نیز به C مربوط است. در این مورد انتقال پذیری با 1^+ نشان داده شده است. جدول ۵ ماتریس را بعد از اعمال انتقال پذیری نشان می‌دهد.

جدول ۵. ماتریس دستیابی نهایی

نمود	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13	M14	M15	M16	M17	M18	M19	
13	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	M1
12	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	M2
12	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	M3
8	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	M4
7	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1+	1	M5
11	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1+	0	1	1	1	0	0	1	1	0	M6
13	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	M7
9	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1+	1	M8
9	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	M9
4	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	M10
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	M11
11	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	M12
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	M13
5	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	M14
17	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	M15
2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	M16
8	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	M17
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	M18
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	M19
	11	11	8	5	6	7	7	5	6	9	4	12	9	8	4	5	14	13	8	وابستگی

گام پنجم: پارتیشن‌بندی سطح

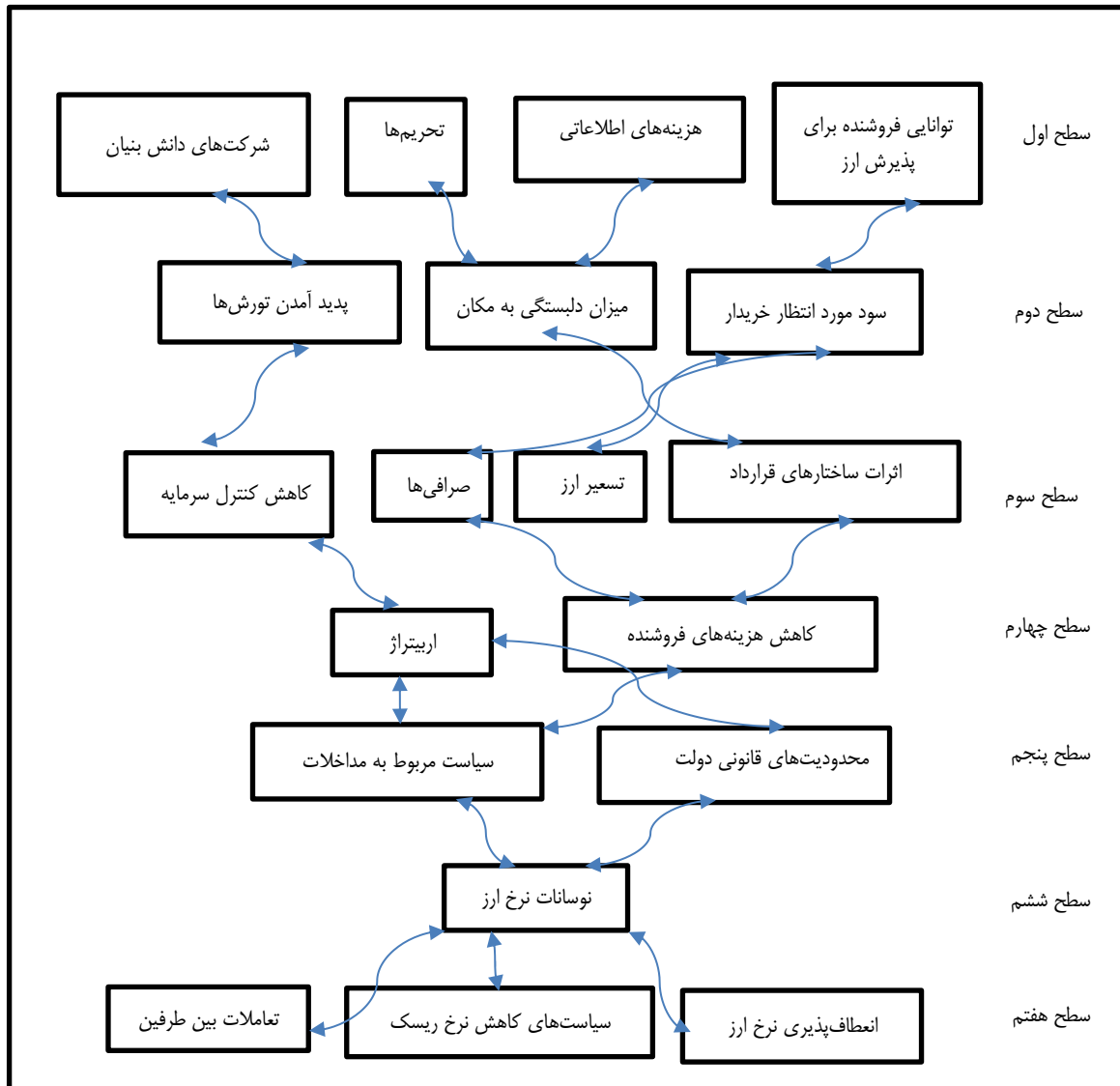
تقسیم سطح با استفاده از ماتریس دستیابی نهایی به دست آمده، انجام می‌شود. برای تشکیل جدول پارتیشن‌بندی سطح به این شکل عمل می‌کنیم که ورودی‌ها و خروجی‌های هر مؤلفه را یادداشت و بعد مشترک‌ها را از بین این دو مشخص می‌کنیم تعداد مشترک‌ها همان سطح موردنظر است. جدول ۶ این فرایند را نشان می‌دهد.

جدول ۶: نتیجه پارتیشن‌بندی سطح

مؤلفه‌ها	ورودی‌ها	خروجی‌ها	مشترک‌ها	سطح
M1	۹-۱۲،۱۳،۱۶،۱۷،۱۸	۱۲،۳،۱۲،۱۴،۱۷،۶،۸	۱۲،۳،۱۲،۱۴،۱۷	۶
M2	۶،۷،۹،۱۰،۱۳،۱۶،۱۷،۱۸،۴-۱	۱۲،۳،۴،۷،۸،۱۰،۱۲،۱۴،۱۵،۱۷	۱۲،۳،۴،۷،۱۰،۱۷	۷
M3	۱۲،۳،۵،۶،۷،۱۰،۱۲،۱۴،۱۷،۱۸	۱۲،۳،۷،۱۲،۱۴،۱۵،۱۷	۱۲،۳،۷،۱۲،۱۴،۱۷	۷
M4	۱۲،۴،۶،۱۶	۴،۶،۸،۱۰،۱۲،۱۸	۴،۶،۱۶	۳
M5	۵،۸،۱۰،۱۲،۱۳،۱۷،۱۸،۱۹	۱۲،۳،۵،۷،۱۲،۱۵	۵،۱۲	۲
M6	۱۲،۴،۶،۷،۱۰،۱۲،۱۳،۱۴،۱۷،۱۸	۶،۷،۱۲،۱۶،۴-۱	۱۲،۴،۷،۱۲	۵
M7	۱۷،۱۸، ۱۳،۱۴،۱۵، ۱۲،۳،۵،۷،۹،۱۲	۱۲،۱۷،۷،۶،۳-۱	۱۲،۳،۷،۱۷	۵
M8	۱۷،۱۸،۱۹ :۱۲-۱،۲،۸	۴،۵،۸،۹،۱۵	۸	۱
M9	۷،۸،۹،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۷،۱۹	۱۲،۷،۸،۹،۱۵	۷،۸،۹،۱۵	۴
M10	۱۲،۱۰،۱۸	۸،۱۰،۱۵،۶-۱	۱۲،۱۰	۳
M11	۱۱،۱۶	۳۰،۸،۱۱	۱۱	۱
M12	۱۹:۱۸:۱۷:۱۴:۱۲،۳،۵،۶	۱۲،۱۵،۱۷:۹-۱	۱۲،۳،۵،۶،۷،۱۷	۷
M13	۱۳،۱۷،۱۹	۵،۶،۷،۹،۱۳،۱۵،۱۷،۱۲	۱۳،۱۷	۲
M14	۱۲،۳،۱۴،۱۷	۶،۷،۹،۱۳،۱۵،۱۷:۴-۱	۲،۳	۲
M15	۱۷،۱۸،۱۹:۱۵-۸،۶-۱	۷،۱۵	۱۵	۱
M16	۷،۱۶	۱۲،۱۱،۱۶	۱۶	۱
M17	۱۲،۳،۱۲،۱۳،۱۷،۱۸	۱۷:۱۵-۱۲:۹-۱،۲،۳،۵	۱۲،۳،۱۷	۴
M18	۱۰،۱۲،۱۸	۹،۱۰،۱۲،۱۵،۱۷،۱۸-۱	۱۰،۱۲،۱۸	۳
M19	۱۵،۱۷،۱۹	۱۹:۱۷-۵،۸،۹،۱۲،۱۳،۱۵	۱۵،۱۷،۱۹	۳

گام ششم: رسم الگو مبتنی بر ISM

نمودار بر اساس نتیجه پارتیشن‌بندی سطح (جدول ۵)، رسم شده و ارتباط متقابل بین مؤلفه‌های پژوهش به دست می‌آید. این مدل در شکل ۱ نشان داده شده است:

شکل ۱: مدل ساختاری - تفسیری رفتار خریداران و فروشندگان ارز

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۷: محاسبه رتبه مؤلفه‌های رفتار خریداران و فروشندگان ارزش

رتبه	نسبت	قدرت نفوذ	قدرت وابستگی	مؤلفه‌ها
۱۲	۰,۸۴	۱۳	۱۱	نوسانات نرخ ارز
۱۰	۰,۹۲	۱۲	۱۱	انعطاف‌پذیری نرخ ارز
۱۳,۵	۰,۶۶	۱۲	۸	سیاست‌های کاهش نرخ ریسک
۱۶	۰,۶۲	۸	۵	اثرات ساختارهای قرارداد
۱۱	۰,۸۵	۷	۶	سود مورد انتظار خریدار
۱۵	۰,۶۳	۱۱	۷	محدودیت‌های قانونی
۱۸	۰,۵۳	۱۳	۷	سیاست مربوط به مداخلات دولت
۱۷	۰,۵۵	۹	۵	توانایی فروشنده برای پذیرش ارز
۱۳,۵	۰,۶۶	۹	۶	کاهش هزینه‌های فروشنده
۵	۲,۲۵	۴	۹	کاهش کنترل سرمایه
۶	۲	۲	۴	هزینه‌های اطلاعاتی مرتبط
۹	۱,۰۹	۱۱	۱۲	تعاملات
۲	۳	۳	۹	میزان دل‌بستگی به مکان
۸	۱,۶	۵	۸	پدید آمدن تورش‌ها
۱۹	۰,۲۳	۱۷	۴	تحریم‌ها
۴	۲,۵	۲	۵	شرکت‌های دانش‌بنیان
۷	۱,۷۵	۸	۱۴	ارbitراژ
۱	۴,۳	۳	۱۳	تسعیر ارز
۳	۲,۶۶	۳	۸	صرافی‌ها

رتبه‌بندی بر اساس قدرت نفوذ و وابستگی هر مؤلفه انجام می‌شود. که توان وابستگی و قدرت نفوذ را می‌توان با مجموع مقادیر نشان داده شده در سطر و ستون هر مؤلفه محاسبه کرد (جدول ۵). توان وابستگی و قدرت نفوذ همراه با نسبت آن‌ها و رتبه در جدول ۷ نشان داده شده است.

یافته‌های تجزیه و تحلیل MICMAC

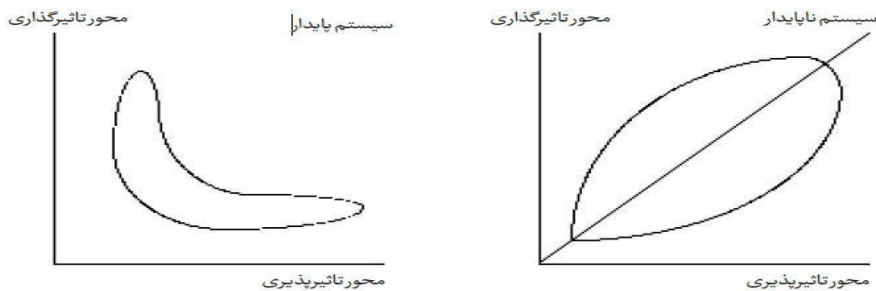
تجزیه و تحلیل MICMAC بر اساس اصل اثرات متقابل ماتریس انجام می‌شود [۳۸]. تجزیه و تحلیل MICMAC برای خوشه‌بندی مؤلفه‌های رفتار خریداران و فروشندگان ارزش بر اساس ماهیت آن‌ها استفاده می‌شود. کلیه مؤلفه‌های پژوهش را در قالب پنل تأثیرات متغیرها، درج و تأثیر هریک از متغیر ستون عمودی بر ستون افقی توسط خبرگان مورد بررسی قرار گرفتند و با دامنه ۰ تا ۳ ارزش‌گذاری می‌شوند.

	19: M19	18: M18	17: M17	16: M16	15: M15	14: M14	13: M13	12: M12	11: M11	10: M10	9: M9	8: M8	7: M7	6: M6	5: M5	4: M4	3: M3	2: M2	1: M1
1: M1	1	3	3	1	3	3	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2
2: M2	2	1	0	0	3	0	0	2	1	1	1	2	0	2	1	2	2	2	1
3: M3	3	2	1	2	3	2	2	3	2	2	2	3	2	2	3	2	2	3	2
4: M4	0	0	0	1	3	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	0	2	2	3
5: M5	3	2	3	2	1	2	3	2	1	2	3	2	2	2	2	3	2	0	0
6: M6	3	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	2	0	2	1	2	1
7: M7	3	2	3	2	3	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2
8: M8	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1	1	0	0	2	3
9: M9	3	2	0	2	0	2	2	2	1	2	2	1	0	0	2	2	0	0	2
10: M10	3	2	2	2	3	2	3	0	1	1	1	3	3	2	3	2	2	0	0
11: M11	2	2	2	2	3	2	2	3	3	1	1	3	0	2	3	3	0	2	2
12: M12	0	2	2	2	2	2	2	1	2	1	0	1	1	1	2	3	3	3	3
13: M13	2	2	0	0	2	0	3	0	0	2	0	0	1	0	1	3	0	0	0
14: M14	3	3	3	2	2	0	3	3	3	3	3	1	2	1	0	3	3	3	3
15: M15	3	3	3	3	3	2	3	0	0	3	3	2	2	3	1	2	3	3	3
16: M16	0	1	3	3	3	1	1	1	0	2	3	2	3	0	2	1	0	0	0
17: M17	3	3	3	0	0	3	3	0	0	2	2	0	0	3	3	0	1	2	3
18: M18	3	3	3	3	2	2	2	1	1	3	2	2	0	3	3	0	3	1	1
19: M19	2	2	0	2	1	2	2	3	3	2	3	2	0	2	3	0	2	2	1

© JPSOR-EPTA-MIOMAC

شکل ۲: تأثیرات متقابل متغیرها، بر اساس نظرات پنل همکاران

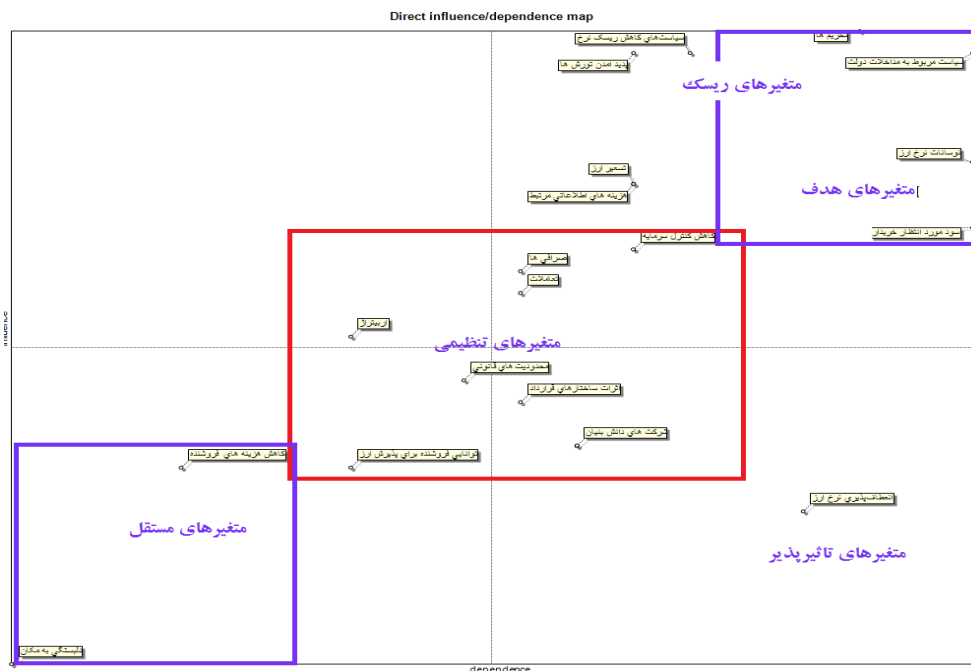
پس از تجزیه و تحلیل، سیستم گزارش خود را در خصوص میزان ارزش‌گذاری و دسته‌بندی متغیرها اعلام می‌نماید. از مجموع ۳۶۱ رابطه ارزیابی در این ماتریس، ۶۰ رابطه عدد ۰ بوده و بدین معناست که عوامل بر همدیگر تأثیر نداشته، یا از همدیگر تأثیر نپذیرفته‌اند. ۶۸ رابطه عدد ۱، تأثیر کم، ۱۳۴ رابطه عدد ۲ تأثیر متوسط و ۹۹ رابطه عدد ۳ تأثیر قوی را نشان داده‌اند. از طرف دیگر، ماتریس بر اساس شاخص آماری با ۲ بار چرخش داده‌ای از مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۱۰۰ درصد برخوردار بوده که حاکی از روایی بالای مؤلفه‌های انتخاب شده است. در ماتریس اثرهای متقابل، جمع اعداد سطرهای هر متغیر به عنوان میزان تأثیرپذیری و جمع ستونی هر متغیر میزان تأثیرگذاری آن را بر متغیرهای دیگر نشان می‌دهد.

شکل ۳: الگوی سیستم پایدار و ناپایدار

شیوه توزیع و پراکنش متغیرها در صفحه پراکندگی، میزان پایداری و ناپایداری سیستم را نشان می‌دهد (شکل ۳). در تحلیل اثرات متقابل با نرم‌افزار میک در مجموع دو نوع پراکنش وجود دارد: در سیستم‌های پایدار، پراکنش متغیرها به صورت L انگلیسی است. یعنی برخی متغیرها دارای تأثیرگذاری بالا و برخی تأثیرپذیری بالا هستند. در سیستم‌های پایدار نیز سه دسته متغیر بسیار تأثیرگذار، متغیر مستقل و متغیرهای خروجی سیستم وجود دارند. در سیستم ناپایدار متغیرها حول محور قطری صفحه پراکنده هستند و بیشتر مواقع حالت بینابینی دارند. در سیستم ناپایدار نیز متغیرهای تأثیرگذار، دو وجهی (متغیرهای ریسک و هدف)، متغیرهای تنظیمی، متغیرهای تأثیرپذیر یا نتیجه سیستم و متغیرهای مستقل را می‌توان ملاحظه کرد.

وضعیت صفحه پراکندگی متغیرهای رفتار خریداران و فروشندگان ارز نیز در شکل ۴ نشان داده شده است.

شکل ۴: موقعیت متغیرهای شناسایی شده

شکل ۴ محل قرارگیری عوامل مختلف را در نقشه پراکندگی متغیرها نشان می‌دهد که از روی آن جایگاه متغیرهای کلیدی قابل تشخیص است. از وضعیت صفحه پراکندگی متغیرهای مؤثر بر رفتار خریداران و فروشندگان ارز مشاهده می‌شود که سیستم ناپایدار است. همان‌طور که در شکل ۴ نشان داده شده در تحلیل صفحه پراکندگی متغیرها می‌توان پنج دسته از متغیرها را در سیستم شناسایی کرد:

متغیرهای تأثیرپذیر یا نتیجه: متغیرهای تأثیرپذیر یا به بیان بهتر متغیرهای نتیجه در قسمت جنوب شرقی شکل قرار دارند. آن‌ها تأثیرگذاری پایین و تأثیرپذیری بسیار بالایی دارند؛ بنابراین نسبت به تکامل متغیرهای تأثیرگذار و دو وجهی، بسیار حساس هستند. آن‌ها متغیرهای خروجی از سیستم هستند، انعطاف‌پذیری نرخ ارز در این گروه قرار دارد.

متغیرهای دو وجهی: این متغیرها، هم زمان به صورتی بسیار تأثیرگذار و بسیار تأثیرپذیر عمل می‌کنند. این متغیرها در قسمت شمال شرقی شکل قرار می‌گیرند. طبیعت این متغیرها با عدم پایداری آمیخته است؛ زیرا هر عمل و تغییری روی آن‌ها واکنش و تغییر دیگر متغیرها را به دنبال میرایی یا تشدید دارد. این‌گونه نتایج و واکنش‌ها دارای اثر بومرنگی هستند که در نهایت باعث اثر و علامت اولیه می‌شوند. دو متغیر سیاست کاهش نرخ ریسک و پدید آمدن تورش در این ناحیه قرار دارند.

متغیرهای ریسک: این متغیرها اطراف خط قطری در ربع ۲ قرار دارند. این متغیرها ظرفیت بسیار زیادی برای تبدیل شدن به بازیگران کلیدی سیستم را دارند. زیرا به علت ماهیت ناپایدارشان، پتانسیل آن‌ها دارند که به «نقطه اتصال» سیستم تبدیل شوند. متغیرهای ریسک در این مطالعه، همان عوامل کلیدی موفقیت هستند. تحلیل متغیرهای این شکل از نظر اعمال شرایط و تعیین ناسازگارها و حذف متغیرهای غیر مؤثر، توسط نرم‌افزار میک‌مک انجام می‌شود. متغیرهایی که در این ناحیه قرار دارند عبارت‌اند از سیاست مربوط به مداخلات دولت، هزینه‌های اطلاعاتی مرتبط، تحریم‌ها و تسعیر ارز.

بیش از متغیرها این دارند. در ربع ۲ قرار قطری زیرخط در متغیرها متغیرهای هدف: این نتایج به‌عنوان بیشتری قطعیت با می‌توان را آن‌ها بنابراین تأثیرپذیرند؛ باشند تأثیرگذار این که در سیستم تکامل و تغییرات به می‌توان متغیرها، این دست‌کاری کرد. با سیستم شناسایی تکامل را تعیین شده‌ای پیش از نتایج این که از بیش متغیرها این بنابراین دست یافت؛ مورد نظر جهت هستند. این متغیرها شامل نوسانات نرخ سیستم در ممکن اهداف کننده نمایان گذارند به نمایش ارز و سود مورد انتظار خریدار در این گروه قرار دارند.

متغیرهای تنظیمی: یک دسته متغیر دیگر نیز هستند که شایستگی معرفی شدن را دارند. این شایستگی کم‌تر به دلیل معنای ذاتی آن‌ها و بیش‌تر به دلیل موقعیت آن‌ها در مقایسه با دیگر متغیرهای فوق‌الذکر است. آن‌ها متغیرهای تنظیم‌کننده هستند که در نزدیکی مرکز ثقل شکل قرار دارند و می‌توانند به‌صورت پی‌درپی به‌عنوان اهرمی ثانویه، اهداف ضعیف و متغیرهای ریسک ثانویه عمل کنند [۳۷]. اثرات ساختارهای قرارداد، محدودیت‌های قانونی، توانایی فروشنده برای پذیرش ارز، کاهش کنترل سرمایه، تعاملات، شرکت‌های دانش‌بنیان، صرافی‌ها و اربیتراژ نیز در این گروه قرار دارند.

متغیرهای مستقل: این متغیرها تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایینی دارند. آن‌ها در قسمت ربع ۴ (محور مختصات) قرار دارند و گویا اصلاً ارتباطی با سیستم ندارند؛ زیرا نه باعث توقف یک

متغیر اصلی و نه تکامل و پیشرفت آن در سیستم می‌شوند کاهش هزینه‌های فروشندگان و میزان دل‌بستگی به مکان در این گروه قرار دارد.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف مطالعه حاضر، ارائه الگویی از رفتار خریداران و فروشندگان ارز در کشور با رویکرد ساختاری-تفسیری در طول بازه‌ی زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰ بوده است. بدین منظور برای گردآوری اطلاعات، از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته عمیق استفاده شد. داده‌های حاصل، در فرآیند کدگذاری و با استفاده از روش تحلیل تم تجزیه و تحلیل شدند. در این مطالعه از روش ISM برای ایجاد ارتباط بین مؤلفه‌های رفتار خریداران و فروشندگان ارز استفاده شد. این مؤلفه‌ها در هفت سطح ارائه شدند. خروجی نهایی ISM به‌عنوان ورودی تحلیل MICMAC فازی برای شناسایی موقعیت مؤلفه‌های شناسایی شده استفاده شد. از تجزیه و تحلیل این مطالعه، ماتریس خود تعامل ساختاری (SSIM) مبنای ISM قرار گرفت که در آن توانایی فروشندگان برای پذیرش ارز، شرکت‌های دانش‌بنیان، تحریم‌ها، هزینه‌های اطلاعاتی بالاترین سطح یعنی اولین سطح (I) را نشان می‌دهد که در شکل ۲ نشان داده شده است. در تحلیل میک مک توانایی فروشندگان برای پذیرش ارز، شرکت‌های دانش‌بنیان در گروه متغیرهای تنظیمی؛ تحریم‌ها و هزینه‌های اطلاعاتی در گروه متغیرهای ریسک قرار گرفتند. تحریم‌هایی که کشور در اوایل انقلاب با آن روبه‌رو شد، عمدتاً سیاسی بود، اما تحریم‌های چند سال اخیر بیشتر جنبه اقتصادی دارد که بارزترین آن‌ها تحریم‌های بانک مرکزی و بانک‌های تجاری، صنعت نفت و غیره است. این تحریم‌ها به طور غیرمستقیم بر نرخ ارز تاثیر می‌گذارد. با توجه به سابقه چندین دهه تحریم‌های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران، یکی از مهم‌ترین اقدامات برای مقابله با تحریم‌ها، اتخاذ سیاست‌های مناسب برای تقویت اقتصاد کشور در برابر آثار مخرب تحریم‌ها است. چون تحریم‌ها ظرفیت بسیار زیادی برای تبدیل شدن به بازیگر کلیدی سیستم را دارد که می‌توان اثرات آن را با راه‌اندازی شرکت‌های دانش‌بنیان که متغیری تنظیمی است کمتر کرد.

سود مورد انتظار خریدار، میزان دل‌بستگی به مکان و پدید آمدن تورش‌ها مؤلفه‌های دومین سطح تحلیل ساختاری-تفسیری است و در تحلیل میک مک در گروه متغیرهای هدف، مستقل و دوجبهی قرار گرفتند. بدیهی است که سود مورد انتظار خریدار تأثیرپذیر از سایر عوامل است و افراد کنترلی بر آن ندارند، دل‌بستگی به مکان نیز تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایینی در رفتار خریداران و فروشندگان ارز دارند و چون به عنوان متغیری گسسته در سیستم شناسایی شده است این‌گونه برداشت می‌شود که تکامل این متغیر ارتباطی به دینامیک سیستم فعلی ندارد و آن‌ها را می‌توان از سیستم خارج کرد. اما پدید آمدن تورش‌ها با توجه به اینکه در گروه متغیرهای دو وجهی قرار دارد دارای اثر بومرنگی و ناپایدار است. مطالعه یوشیوکا و همکاران (۲۰۲۲) نشان می‌دهد تعاملات

مصرف‌کنندگان و میزان دل‌بستگی به مکان آن‌ها به‌طور قابل توجهی بر رفتار مصرف‌کنندگان تأثیر می‌گذارد [۴۲] که با یافته‌های این مطالعه در تعارض است.

در سطح سوم تسعیر ارز، اثرات ساختارهای قرارداد، کاهش کنترل سرمایه و صرافی‌شناسایی شدند که در تحلیل میک تسعیر ارز متغیر ریسک، صرافی، اثرات ساختارهای قرارداد و کاهش کنترل سرمایه در گروه متغیرهای تنظیمی قرار دارند. تسعیر ارز متغیر ریسک است پس ظرفیت بسیار زیادی برای تبدیل شدن به بازیگران کلیدی سیستم دارند. اثرات ساختارهای قرارداد، کاهش کنترل سرمایه و صرافی نیز متغیرهای تنظیمی هستند که با توجه به اینکه می‌توانند به صورت پی‌درپی به‌عنوان متغیرهای مستقل و ریسک عمل کنند، باید مورد توجه و رصد خاص قرار گیرند. این یافته‌ها در جهت مطالعه ماگیوری و همکاران (۲۰۱۹) است که ارزش‌های بین‌المللی و تخصیص سرمایه را بررسی کردند [۲۸].

در سطح چهارم کاهش هزینه‌های فروشنده و اربیتراژ شناسایی شدند که در تحلیل میک مک در گروه متغیرهای مستقل و تنظیمی قرار دارند. کاهش هزینه‌های فروشنده در گروه متغیرهای اهرمی ثانویه قرار دارد و این متغیرها با وجود این که کاملاً مستقل هستند بیش از این که تأثیرپذیر باشند، تأثیرگذارند. آن‌ها در قسمت جنوب غربی و بالای خط قطری قرار دارند و می‌توانند به‌عنوان نقاطی جهت سنجش و معیار به کار روند. اما اربیتراژ که متغیر تنظیمی است و می‌تواند به‌صورت پی‌درپی به‌عنوان متغیرهای مستقل و ریسک عمل کنند و دولت‌مردان باید آن را مورد توجه و رصد خاص قرار دهند. دینگ و پازلو (۲۰۲۰) نیز نشان دادند هنگامی که فروشندگان با هزینه‌های بسیار پایین پذیرش ارز خارجی مواجه می‌شوند، وضعیت بین‌المللی ارزها به‌طور قابل توجهی افزایش می‌یابد [۳۷].

در سطح پنجم محدودیت‌های قانونی و سیاست مربوط به مداخلات دولت شناسایی شدند که در تحلیل میک مک در گروه متغیرهای تنظیمی و ریسک قرار دارند. محدودیت‌های قانونی دولت در گروه متغیرهای تنظیمی قرار دارد که با توجه به اینکه می‌توانند به‌صورت پی‌درپی به‌عنوان متغیرهای مستقل و ریسک عمل کنند، باید مورد توجه و رصد خاص قرار گیرند. بدیهی است که محدودیت‌های قانونی می‌تواند بر تخصیص اقتصادی تأثیر بگذارد و سیاست‌های پولی به‌طور سستی ابزار مهمی برای تأثیرگذاری بر وضعیت بین‌المللی ارزها در نظر گرفته می‌شود. یافته‌های این سطح در راستای پژوهش دینگ و پازلو (۲۰۲۰) است که محدودیت‌های قانونی و ارزش‌های بین‌المللی را مورد بررسی قرار داد [۳۷].

در سطح ششم نوسانات نرخ ارز شناسایی شدند که در تحلیل میک مک در گروه متغیرهای هدف قرار گرفت. نوسانات نرخ ارز بیش از این که تأثیرگذار باشند تأثیرپذیرند و با دست‌کاری آن می‌توان به تغییرات و تکامل سیستم در جهت موردنظر دست یافت؛ بنابراین نوسانات نرخ ارز بیش از این که نتایج از پیش تعیین‌شده‌ای را به نمایش گذارند نمایان‌کننده اهداف ممکن در سیستم هستند.

در سطح هفتم انعطاف‌پذیری نرخ ارز، تعاملات بین طرفین و سیاست‌های کاهش نرخ ریسک شناسایی شدند که در تحلیل میک مک در گروه متغیرهای تأثیرپذیر، تنظیمی و دوجبهی قرار گرفتند. انعطاف‌پذیری نرخ ارز تأثیرگذاری پایین و تأثیرپذیری بسیار بالایی دارد بنابراین نسبت به تکامل متغیرهای تأثیرگذار و دو وجهی، بسیار حساس است. این یافته در جهت مطالعه گملیک (۲۰۲۱) است که نشان داد قراردادهای انعطاف‌پذیری روی نرخ مبادله ارز تأثیر دارد [۱۹]. تعاملات بین طرفین متغیر تنظیمی است و می‌تواند به صورت پی‌درپی به عنوان متغیرهای مستقل و ریسک عمل کنند که در مطالعه دینگ و پازلو (۲۰۲۰) تأثیرگذاری این متغیر تأیید شد؛ سیاست‌های کاهش نرخ ریسک متغیر دوجبهی است که دارای اثر بومرنگی هستند که در نهایت باعث اثر و علامت اولیه می‌شوند [۳۹].

نتیجه تخمین‌ها نشان می‌دهد که در کوتاه مدت درآمدهای نفتی، نقدینگی و محصول ناخالص داخلی دارای تأثیر مثبت و کسری بودجه دارای تأثیر منفی بر نرخ ارز واقعی می‌باشند. همچنین در بلندمدت درآمدهای نفتی و کسری بودجه دارای تأثیر منفی و حجم نقدینگی و محصول ناخالص داخلی دارای تأثیر مثبت بر نرخ ارز واقعی می‌باشند. نرخ ارز واقعی در اقتصاد ایران از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۲ همواره در حال افزایش بوده (کاهش ارزش پول ملی) و به موازات باعث کاهش شاخص رقابت‌پذیری شده است. اختلاف نرخ تورم تأثیر مثبت و معنی‌دار بر نرخ ارز اسمی داشته است. تأثیر مثبت این متغیر بر نرخ ارز اسمی نیز بدین صورت است که با افزایش نرخ تورم در کشور، از قدرت رقابت‌پذیری کالاهای داخلی کاسته شده و تقاضا برای کالاهای کشور خارج افزایش پیدا کرده است. این امر به نوبه‌ی خود به افزایش نرخ ارز اسمی منجر شده است.

۶. پیشنهادها و محدودیت‌ها

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده پیشنهادات زیر قابل ارائه است:

تعیین سیستم بهینه ارزی باید با توجه به شرایط اقتصادی اتخاذ شود؛ لذا پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاران اقتصادی ضمن اتخاذ نظام ارزی شناور مدیریت شده تک‌نرخه به جای سیاست دستوری نرخ ارز ثابت، آثار شوک وارده به نرخ ارز بر تورم را تا حد امکان کاهش دهند. سازگاری سیاست‌های اقتصادی به ویژه سیاست پولی با رژیم ارزی و استفاده از سیاست هدف‌گذاری تورمی ضروری است؛ زیرا سیاست‌های نرخ ارز بدون سازگاری با سایر سیاست‌ها، جهت کنترل تورم، اقتصاد را گرفتار ماریپچ افزایش تورم-افزایش نرخ ارز-افزایش تورم خواهد نمود.

با توجه به اینکه هرچه عوامل تجارت خارجی کشور خطر‌گریزتر باشند و سهم تجارت خارجی در تولید ناخالص ملی بیشتر باشد نوسان‌های نرخ ارز تأثیر بیشتری بر تولید داخلی خواهد گذاشت، توصیه می‌شود جهت کاهش نوسان‌های نرخ ارز، متغیرهای موثر بر این نوسان‌ها (کسری بودجه، کسری تجاری و رشد نقدینگی) کنترل گردد. دولت با استفاده از راهکارهای عملی از قبیل جلوگیری از افزایش شدید نقدینگی در جامعه و کاهش تبدیل دلارهای نفتی به ریال، نسبت به

کاهش نرخ تورم اقدام نماید تا ضمن جلوگیری از افزایش هزینه‌های تولید در مقایسه با کشورهای دیگر، قدرت رقابت‌پذیری اقتصاد ملی و بخش‌های تولیدی کشور در برابر سایر کشورهای دنیا، کمتر تضعیف شود.

همچنین استفاده از یک بازار ساختاریافته که صادرات نفتی و غیرنفتی در آن بازار عرضه شود و بر اساس عرضه و تقاضای واقعی نرخ ارز مشخص گردد.

از طرف دیگر مسئولان باید جهت ارتباط با نهادهای بین‌المللی و رفع تحریم‌ها به ثبات ارزش پول ملی و در نتیجه افزایش قدرت رقابت‌پذیری کشور کمک نمایند.

مطالعه حاضر نشان می‌دهد که ۱۹ مؤلفه در رفتار خریداران و فروشندگان ارز شناسایی شدند و مدل با تجزیه و تحلیل ساختاری تفسیری و MICMAC توسعه یافته است. نتیجه نهایی ISM و MICMAC در راستای قضاوت کارشناسان اقتصادی و دانشگاهیان معتبر به دست آمد و تلاش شد تا از قضاوت‌های شخصی و هرگونه تعصب جلوگیری شود. همچنین محققان می‌توانند سایر رویکردها تحلیل چون مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM)، تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند معیاره (MCDM) مانند (ANP و AHP) را نیز برای توسعه مدل به کار گیرند.

ازجمله محدودیت‌های این پژوهش، عدم امکان سنجش برخی متغیرهای کنترلی مطابق با پژوهش‌های معتبر خارجی به خاطر در دسترس نبودن اطلاعات آن‌ها در محیط پژوهشی کشور است.

از محدودیت دیگر این پژوهش، بحث تورم در سال‌های مورد بررسی پژوهش است که ممکن است نتایج این پژوهش را دچار مشکل نماید.

منابع

1. Abdi Seyyedkolae M, Ehsanfar M H, Mozaffari Ahangarkolaei F. (2021). The Effect of Exchange Rate Fluctuations on the Bank's Lending Power in Iran. *mieaoi*. 10 (34) :7-34. [In Persian].
2. Aamaadeh, A. Khadem Alizadeh and M. Baghaalian. (2015). the impact of economic sanctions on Iran's employment level, *Econ. Strategy*. no. 11, Third Year. [In Persian].
3. Adali, Abdul Hamid; Ghafari, conductor; Shaygani, Bita (2022), The effect of economic sanctions on Iran's exports using the dummy control method, *Scientific Quarterly Journal of Applied Economic Studies of Iran*, Year 11, Number 41, Pages 127-97, [In Persian].
4. Akbari Moghadam, Baitullah; Najafi Bousari, Babak; Hadizadeh Mir Kalaei, Arash; Bayat, Neda (2022), exchange rate window, inflation and production in the political economy of Iran: based on the structural vector autoregression (SVAR) model, [In Persian].
5. Amrollahi Bioki, E., Hojabr Kiani, K., Memarnejad, A., Abtahi, S. (2021). State-dependent effects of liquidity growth on exchange rate volatility in Iran's economy. *The Journal of Economic Policy*, 13(25), 241-280. doi: 10.22034/epj.2021.15510.2145. ,[In Persian].
6. Azad Maleki, Amir; Davoudi, Arafah; Alizadeh Majed, Amir Reza (2020), The effect of exchange rate on the buying behavior of rubber consumers with the mediating role of entrepreneurial awareness, 25(99), 113-99 [In Persian].
7. Bakri, M.H., Sufian, F, Baharom, A.H and Ismail, S (2021) Determinant of Securitization Spread in Malaysia, *International Journal of Business and Society*, 19 (3), 904-917
8. Dornbusch, R. (1987). Collapsing exchange rate regimes. *Journal of Development Economics*, 27(1-2), 71-83.
9. Dizaji, S., & van Bergeijk, P. A. (2012). Early phase success and long run failure of economic sanctions: With an application to Iran. *Institute of Social Studies Working Paper*, (544)
10. Exchange Rate Regime and Economic Growth in Asia: Convergence or Divergence. *Journal of risk and financial management*, 13(1), pp. 1-15
11. Giannellis, N., & Koukouritakis, M. (2013). Exchange rate misalignment and inflation rate persistence: Evidence from Latin American countries. *International Review of Economics & Finance*, 25, 202-218
12. Friedman M. And Schwartz J. (1970), "Monetary Statistics of The United States: Estimates, Sources, Methods," *National Bureau of Economic Research*, 89-92. [In Persian].
13. Farhang, Amir Ali; Mohammadpour, Ali (2021), Studying the uncertainty of exchange rate and inflation on the investment of construction companies in Iran, *economic researches and policies fall 1400*, 100,195-226 [In Persian].
14. Gamble, A. (2005). Perception of Value of Money in Unfamiliar Currencies Department of Psychology, Göteborg University, Sweden
15. Gbemileke A. Ogunranti, Oben Ceryan, Avijit Banerjee. (2021). Buyer-supplier currency exchange rate flexibility contracts in global supply chains, *European Journal of Operational Research*, 288(2), 420-435
16. Habibi Tabar, Hossein; Ghazizadeh, Arkideh (2022), Civil liability due to compensation for the decrease in the value of money in Imami jurisprudence and Iranian law, studies of political science, law and jurisprudence spring 1401, 8(1) 606 - 582 [In Persian].
17. Hashemi, S. M. (2021). Investigating and Analyzing Exchange Rate Fluctuations on the Stock Returns of Automobile, Rubber and Plastic Industries in Tehran Stock Exchange, The Fourth International and National Conference on Management, Accounting And Law Studies, Tehran, [In Persian].

18. Hashemi, Fuayed; Hosseini, Sved Shamsuddin; Hajir Kayani, Kambiz; Farzin, Mohammad Reza (2020), Investigating the relationship between inflation and exchange rate considering the currency market pressure index and the degree of central bank intervention, *two quarterly journals of economic studies and policies*, 14, 266-239
19. Hassanzadeh, M., Mirhesari S. (2021). The Effect of International Sanctions on Macroeconomic Variables of Iran's Economy, The First International Conference on New Paradigms of Commercial and Organizational Intelligence Management, Tehran <https://civilica.com/doc/500440>. [In Persian].
20. Hannan, Abdul and Tahira, Ishaq (2021). The impact of symmetric and asymmetric exchange rate fluctuations on demand for money in Pakistan, *Journal of the Asia Pacific Economy*, 1-22.
21. Karagoz, Y., Korthaus, A., & Augar, N. (2016). How do ICT project managers manage project knowledge in the public sector? An empirical enquiry from the Victorian Public Sector in Australia. *Australasian Journal of Information Systems*, 20. <https://doi.org/10.3127/ajis.v20i0.1313>
22. Kandil M., Berument H. & Dincer N. (2007), The Effects of Exchange Rate Fluctuations on Economic Activity in Turkey, *Journal Of Asian Economics*, 18, 466-489.
23. Kazemizadeh, Abdola Mir; Hassanvand, Dariush; Jalili Kamjo, Seyed Parviz; Tarhami, Farhad (2021), evaluation of the impact of spillover fluctuations of foreign exchange reserves of the Central Bank of Iran on the inflation rate using the MGARCH-BEEK model, *Journal of Economic Research*, 56(1), 134, Page 87-110.
24. Matteo Maggiori, Brent Neiman, Jesse Schreger. (2018). International Currencies And Capital Allocation. National Bureau of Economic Research.
25. Moeeni, Sh., & Tayebi, K. (2021). Is It Necessary to Restrict Forex Financial Trading? A Modified Model. *Journal of Money and Economy*, 13(1), 63-80. [In Persian].
26. Mirdala, R. (2014). Exchange Rate Pass-through to Consumer Prices in the European Transition Economies. *Procedia Economics and Finance*, 12, 428-436
27. Mosbei, T (2021). The effect of exchange rate volatility and selected macroeconomic variables on Intra-East Africa Community Regional Trade. (Doctoral dissertation, Moi University).
28. Moyo, Delani and Turgut, Tursoy (2020). Impact of Inflation and Exchange Rate on the Financial Performance of Commercial Banks in South Africa, *Journal of Applied Economic Sciences*, 15 (3), 626-638.
29. Nademi, Y., Jalili Kamjoo, S. P., & Khochiany, R. (2017). Econometric Modeling the Impact of Sanctions on the Foreign Exchange Market and Its Transmission mechanism to macroeconomic variables Iran. *Journal of Econometric Modelling*, 2(2), 61-87.
30. Quinn Dennis P., Sattler T. and W. Stephen (2019). The Political Origins of Exchange Rate Valuations. Thi-Thieu Ha D. and N. Thi Hoang (2020).
31. Raghbir P., and Srivastava J. (2002), "Effect of Face Value on Product Valuation in Foreign Currencies," *Journal of Consumer Research*, 29 (December), 335-347.
32. Saraf, Saba (2013), Dissertation on the Anthropological Study of Changes in the Job of the Exchanger in Tehran and Isfahan, Islamic Azad University, Central Tehran, Faculty of Social Sciences
33. Shuze Ding, Daniela Puzzello. (2020). Legal restrictions and international currencies: An experimental approach, *Journal of International Economics*, 126, 2020 103342, ISSN 0022-1996
34. Samadi, A. H., Owjimehr, S., & Halafi, Z. N. (2021). The cross-impact between financial markets, Covid-19 pandemic, and economic sanctions: The case of Iran. *Journal of policy modeling*, 43(1), 34-55. [In Persian].

35. Swarnakar, A. T .(2020). Singh, Evaluating critical failure factors for implementing sustainable lean six sigma framework in manufacturing organization: A case experience . *JLSS*,
36. Sethi I., And Chawla A. (2014), Influence of Cultural, Social and Marketing Factors on The Buying Behavior Of Telecom Users: A Comparative Study Of Rural, Semi-Urban And Urban Areas in and Around Chandigarh, *Journal Of Marketing Management*, 2(March), 97-110.
37. Samadi, S., & Moeeni, Sh. (2012). The Analysis of Metropolitan Housing Price and UGB in Iran: Application of Panel Data Technique in Selected Metropolises (Tehran, Isfahan, Shiraz). *Urban-Regional Studies and Research*, 14, 21-24. [In Persian].
38. Takhtamanova, Y. F. (2010). Understanding Changes in Exchange Rate Pass-through. *Journal of Macroeconomics*, ۳۲(4), 1118-1130.
39. Tahsali, Hassan (2022), The impact of exchange rate impulse on inflation in Iran's economy: application of threshold vector autoregression model, *Iran Economic Studies*, 27(91), 257-284 [In Persian].
40. Taisei Yoshioka, Makoto Chikaraishi, Akimasa Fujiwara. (2022). Empirical models of consumer and merchant behavior in the two-sided market of local currency, *Asian Transport Studies*, Volume 8, 2022, 100051, ISSN 2185-5560
41. Wertenbroch K., Soman D. And Chattopadhyay A. (2007), On the Perceived Value of Money: The Reference Dependence of Currency Numerosity Effects, *Journal of Consumer Research*, 34(June), 1-10.
42. Zakaria Z., Zaliha and Nazli .(2010). Financial Crisis of 1997/1998 in Malaysia: Causes, Impacts and Recovery Plans, *Voice of Academia*, 1 (Jan), 79-96.
43. Zamani, M., Haji, G., Fotros, M., Ghafari Ashtiani, P. (2022). Modeling exchange rate and economic sanctions against Iran utilizing the Markov switching method. *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*, . doi: 10.22075/ijnaa.2022.26470.32.

استناد

عبدی گلباغي، مرضيه؛ هاشمی تيله نوئی، مصطفی و فائزی رازی، فرشاد (۱۴۰۱). ارائه الگویی از رفتار خریداران و فروشندگان ارز در کشور با رویکرد ساختاری-تفسیری. *چشم‌انداز مدیریت مالی*، ۱۲(۳۸)، ۱۶۱-۱۸۹.

Citation

AbdiGolbaghi, Marziyeh; Hashemi Tilehnouei, Mostafa & Faezi Razi, Farshad (2022). Providing a Model of the Behavior of Buyers and Sellers in Country Currency With a Structural-Interpretive Approach. *Journal of Financial Management Perspective*, 12(38), 161 - 189. (in Persian)
